

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

17. juuli 2014*

Eelotsusetaotlus — Isikute vaba liikumine — Advokaadi kutsealale pääsemine — Võimalus keelduda liikmesriigi sellise kodaniku kandmisest advokatuuri registrisse, kes on advokaadi kutsekvalifikatsiooni saanud teises liikmesriigis — Õiguste kuritarvitamine

Liidetud kohtuasjades C-58/13 ja C-59/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Consiglio Nazionale Forense (Itaalia) 29. septembri 2012. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 4. veebruaril 2013, menetlustes

Angelo Alberto Torresi (C-58/13),

Pierfrancesco Torresi (C-59/13)

versus

Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Macerata,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, asepresident K. Lenaerts, kodade presidendid R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen (ettekandja), E. Juhász ja M. Safjan kohtunikud A. Rosas, D. Šváby, M. Berger, S. Rodin, F. Biltgen ja K. Jürimäe,

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: ametnik A. Impellizzeri,

arvestades kirjalikus menetluses ja 11. veebruari 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- A. A. Torresi ja P. Torresi, esindaja: *avvocato* C. Torresi,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* S. Fiorentino,
- Hispaania valitsus, esindajad: A. Rubio González ja S. Centeno Huerta,
- Austria valitsus, esindaja: A. Posch,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

— Rumeenia valitsus, esindajad: R.-H. Radu, R.-I. Hatieganu ja A.-L. Crişan,
— Euroopa Parlament, esindajad: M. Gómez-Leal ja L. Visaggio,
— Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: A. Vitro ja P. Mahnič Bruni,
— Euroopa Komisjon, esindajad: E. Montaguti ja H. Støvlbæk,
olles 10. aprilli 2014. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused käsitlevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiivi 98/5/EÜ, millega hõlbustatakse alalist tegutsemist advokaadi kutsealal muus liikmesriigis kui see, kus omandati kutsequalifikatsioon, (EÜT L 77, lk 36; ELT eriväljaanne 06/03, lk 83) artikli 3 tõlgendamist ja kehtivust.
- 2 Eelotsusetaotlused on esitatud kahe kohtuvaidluse raames vastavalt A. A. Torresi ja P. Torresi ning Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Macerata (Macerata advokatuuri juhatus, edaspidi „Macerata advokatuuri juhatus“) vahel seoses asjaoluga, et viimane jättis rahuldamata kaebajate taotlused kanda nad advokatuuri registri erinimekirja.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 98/5 põhjendus 6 on sõnastatud järgmiselt:

„meetmed ühenduse tasandil on põhjendatud ka seetõttu, et üksnes vähesed liikmesriigid lubavad juba oma territooriumil teistest liikmesriikidest pärit advokaatidel tegutseda päritolumaa kutsenimetuse alusel advokaadi kutsealal muul viisil peale teenuste osutamise; liikmesriikides, kus selline võimalus on olemas, on siiski olulisi erinevusi praktilistes üksikasjades, mis käsitlevad näiteks tegevusvaldkondi ning pädevas asutuses registreerumise kohustust; sellised olukorra erinevused põhjustavad ebavõrdsust ja moonutusi liikmesriikide advokaatide vahelises konkurentsisis ning on takistuseks liikumisvabadusele; üksnes direktiiv, mis näeb ette tingimused, mis reguleerivad päritolumaa kutsenimetuste alusel tegutsevate advokaatide kutsealal tegutsemist muul viisil peale teenuste osutamise, võib lahendada need probleemid ja pakkuda advokaatidele ja õigusteenuste tarbijatele kõikides liikmesriikides ühesuguseid võimalusi“.

- 4 Direktiivi artikli 1 lõike 1 kohaselt on direktiivi eesmärk hõlbustada alalist tegutsemist advokaadi kutsealal füüsilisest isikust ettevõtja või palgatöötajana ka muus liikmesriigis kui see, kus isik omandas kutsequalifikatsiooni.
- 5 Direktiivi 98/5 artikli 2 „Õigus praktiseerida päritolumaa kutsenimetuse alusel“ esimeses lõigus on sätestatud:

„Igal advokaadil on õigus alaliselt tegutseda teistes liikmesriikides päritolumaa kutsenimetuse all artiklis 5 osutatud valdkondades.“

- 6 Sama direktiivi artikli 3 „Registreerimine pädevas asutuses” lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Advokaat, kes soovib praktiseerida muus liikmesriigis kui see, kus ta omandas kutsekvalifikatsiooni, peab registreeruma nimetatud riigi pädevas asutuses.

2. Vastuvõtva liikmesriigi pädev asutus registreerib advokaadi tunnistuse esitamisel, mis tõendab tema registreerimist päritoluliikmesriigi pädevas asutuses. Asutus võib nõuda, et päritoluliikmesriigi pädeva asutuse tunnistus ei oleks esitamisel vanem kui kolm kuud. Ta teatab registreerimisest päritoluliikmesriigi pädevale asutusele.”

Itaalia õigus

- 7 Itaalia Vabariik võttis direktiivi 98/5 oma siseriiklikku õigusesse üle 2. veebruari 2001. aasta seadusandliku dekreediga nr 96 (*GURI* nr 79 regulaarne lisa, 4.4.2001; edaspidi „seadusandlik dekreet nr 96/2001”). Selle artiklis 6 „Registreerimine” on sätestatud:

„1. Itaalias advokaadi kutsealal alaliselt tegutsemiseks peab liikmesriigi kodanik, kellel on mõni artiklis 2 toodud kutsenimetuse, sotsiaalkindlustuskohustusi järgides registreeruma selle advokatuuri registri erinimekirjas, mis jääb tema alalise elukoha või kutsetegevuse koha järgse kohtu piirkonda.

2. Registri erinimekirja kandmiseks peab taotleja olema registreeritud päritoluliikmesriigi pädevas kutseorganisatsioonis.

3. Registreerimistaotlusele tuleb lisada järgmised dokumendid:

- a) tõend Euroopa Liidu liikmesriigi kodakondsuse kohta või seda tõendit asendav kinnitus;
- b) elukohatõend või seda tõendit asendav kinnitus või taotleja kinnitus kutsetegevuse koha osas;
- c) tõend registreerituse kohta päritoluliikmesriigi kutseorganisatsioonis, mis on väljastatud kuni kolm kuud enne avalduse esitamist, või seda tõendit asendav kinnitus.

[...]

6. Advokatuuri juhatus teeb 30 päeva jooksul taotluse esitamise või selle täiendamise kuupäevast, olles kontrollinud nõutavate tingimuste täitmist ja juhul, kui ei esine ühtegi takistavat põhjust, kande registri erinimekirja ja teavitab sellest päritoluliikmesriigi vastavat ametiasutust.

7. Taotluse saab jätta rahuldamata vaid siis, kui huvitatud isik on eelnevalt ära kuulatud. Otsus peab olema põhjendatud ja otsuse täielik versioon tuleb 15 päeva jooksul edastada huvitatud isikule ja riigiprokurörile [...]

8. Kui advokatuuri juhatus ei ole lõikes 6 ette nähtud tähtaja jooksul taotluse suhtes otsust teinud, on huvitatud isikul selle tähtaja möödumisest kümne päeva jooksul õigus esitada kaebus Consiglio Nazionale Forense'le [ülერიიგილესე ადვოკატური ჯუხათუს], kes teeb taotluse osas sisulise otsus.

9. Registri erinimekirja kandmisel saab advokatuuri assotsieerunud liige õiguse hääletada, kuid mitte õiguse kandideerida.

[...]”

- 8 Vastavalt 27. novembri 1933. aasta kuninglikule dekreetseadusele nr 1578, mis hilisemas redaktsioonis muudeti ümber 1934. aasta seaduseks nr 36, mida on hiljem muudetud (*Gazzetta Ufficiale* nr 24, 30.1.1934), võib Consiglio Nazionale Forense otsuse peale õigusküsimustes esitada Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) ühendatud kodadele kaebuse.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 9 Pärast seda, kui A. A. Torresi ja P. Torresi olid omandanud Itaalias ülikoolidiplomi õigusteaduses, said mõlemad Hispaanias ülikoolidiplomi õigusteaduses ja 1. detsembril 2011 kanti nad advokaatidena Ilustre Colegio de Abogados de Santa Cruz de Tenerife (Santa Cruz de Tenerife advokatuur, Hispaania) registrisse.
- 10 A. A. Torresi ja P. Torresi esitasid 17. märtsil 2012 seadusandliku dekreeidi nr 96/2001 artikli 6 alusel Macerata advokatuuri juhatusele taotluse enda kandmiseks advokatuuri registri erinimekirja, mis on ette nähtud advokaatidele, kes on muus liikmesriigis kui Itaalia Vabariik omandanud kutsenimetuse ja kelle elukoht on Itaalias (edaspidi „assotsieerunud liikmed”).
- 11 Macerata advokatuuri juhatus ei vaadanud registreerimistaotlusi läbi seadusandliku dekreeidi nr 96/2001 artikli 6 lõikes 6 ette nähtud 30 päeva jooksul.
- 12 A. A. Torresi ja P. Torresi pöördusid seega vastavalt 19. ja 20. aprillil 2012 esitatud kaebustega Consiglio Nazionale Forense poole, et viimane teeks nende esitatud registreerimistaotluste kohta otsuse. Kaebuste põhjendamiseks väitsid nad, et taotletavad kanded on sõltuvusse seatud ainult ühest kehtivate õigusaktidega nõutavast tingimusest, nimelt sellest, et esitatakse „tõend kande kohta päritoluliikmesriigi pädevas asutuses”, kusjuures selleks liikmesriigiks on käesoleval juhul Hispaania Kuningriik.
- 13 Consiglio Nazionale Forense leiab siiski, et olukord, kus isik, kes on ühes liikmesriigis saanud õigusteaduse diplomi, siirdub teise liikmesriiki advokaadi kutsenimetuse saamiseks, et seejärel pöörduda kohe tagasi esimesse liikmesriiki, et seal kutsetegevusega tegeleda, tundub direktiivi 98/5 eesmärkidest irduvat ja võib kujutada endast õiguse kuritarvitamist.
- 14 Kuna Consiglio Nazionale Forensel tekkisid kahtlused direktiivi 98/5 artikli 3 tõlgendamise ja kehtivuse osas, siis meenutades, et Euroopa Kohus on tunnistanud Consiglio Nazionale Forense pädevaks eelotsusetaotluse esitamisel (kohtuotsus Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411), otsustas ta peatada menetluse ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas, võttes arvesse õiguste kuritarvitamise keelu üldpõhimõtet ja ELL artikli 4 lõiget 2, mis puudutab rahvusliku identiteedi austamist, tuleb [direktiivi 98/5] artiklit 3 tõlgendada nii, et see kohustab liikmesriigi ametiasutusi kandma advokatuuri assotsieerunud liikmete registrisse Itaalia kodanikke, kes on liidu õigust kuritarvitanud, ning sellega on vastuolus liikmesriigi tava, mis lubab neil ametiasutustel jätta advokatuuri assotsieerunud liikmete registrisse kandmise taotlused rahuldamata, kui objektiivsed asjaolud annavad põhjust arvata, et liidu õigust on kuritarvitatud, ilma et see piiraks esiteks proportsionaalsuse ja diskrimineerimiskeelu põhimõtte järgimist ja teiseks taotleja õigust esitada kohtule kaebus seoses asutamishuvide võimaliku rikkumisega, ning seega kohtulikku kontrolli ametiasutuse tegevuse üle?

2. Kui esimese küsimuse vastus on eitav, siis kas [direktiivi 98/5] artikkel 3 tuleb selliselt tõlgendatuna lugeda ELL artikli 4 lõike 2 seisukohalt õigusvastaseks, kuna direktiivi vastava sättega on võimalik mööda hiilida liikmesriigi õigusnormidest, millega seatakse advokaadi kutsealal tegutsema hakkamise tingimuseks riigieksami sooritamine, kui selle eksami nõue on sätestatud selle riigi põhiseaduses ning kuulub kutsealadel osutatavate teenuste kasutajate kaitsmise ja hea õigusemõistmise aluspõhimõtete hulka?”

Eelotsuse küsimused

Euroopa Kohtu pädevus

- 15 Kõigepealt väidavad A.A. Torresi ja P. Torresi nimelt, et Consiglio Nazionale Forense ei ole kohtuorgan ning tal puudub seega õigus esitada eelotsusetaotlusi ELTL artikli 267 alusel. Ta täidab kohtu ülesandeid üksnes distsiplinaarasju lahendades, mitte aga advokatuuri registrit pidades, kuna selles valdkonnas täidab ta üksnes haldusülesannet. Seega, kui tema poole pöörduakse seadusandliku dekreediga nr 96/2001 artikli 6 lõike 8 alusel, siis peab ta registrisse kandmise kohta seisukoha võtma haldusorganina, kes on hierarhiliselt kõrgemal kohaliku advokatuuri juhatusest, kes jättis sama artikli lõikes 6 ette nähtud tähtajal otsuse tegemata.
- 16 A. A. Torresi ja P. Torresi väidavad kohtuotsusele Wilson (C-506/04, EU:C:2006:587) tuginedes samuti, et Consiglio Nazionale Forense ei vasta erapooletuse tingimusele, kuna selle liikmed on advokaadid, kes valitakse kohalike advokatuuride juhatuste hulgast, sealhulgas selle advokatuuri juhatus, kes on menetluse pool põhikohtuasjas. Järelikult esineb oht, et Consiglio Nazionale Forensele esitatud küsimuse lahendamisel ei lähtuta mitte niivõrd õigusnormi kohaldamisest, vaid pigem mõjutab seda selline praktiline huvi nagu kannete piiramine.
- 17 Selles osas tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et selleks, et hinnata, kas eelotsusetaotluse esitanud organ kujutab endast „kohut“ ELTL artikli 267 tähenduses, võtab Euroopa Kohus arvesse järgmisi asjaolusid nende kogumis: organi õiguslik alus, alalisus, otsuste kohustuslikkus, menetluse võistlevus, õigusnormide kohaldamine selle organi poolt ning tema sõltumatus (vt eelkõige kohtuotsused Miles jt, C-196/09, EU:C:2011:388, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Belov, C-394/11, EU:C:2013:48, punkt 38).
- 18 Mis puudutab täpsemalt eelotsusetaotluse esitanud organi sõltumatust, siis see nõue eeldab, et organ oleks kaitstud välise sekkumise või surve vastu, mis võiks ohtu seada selle liikmete otsustamise sõltumatuse neile lahendamiseks antud vaidluste osas (vt kohtuotsus Wilson, EU:C:2006:587, punkt 51).
- 19 Lisaks on selleks, et teha kindlaks, kas liikmesriigi organit, kellele seadus annab erinevat laadi ülesanded, tuleb pidada „kohtuks“ ELTL artikli 267 tähenduses, vaja kontrollida, mis laadi ülesandeid ta täidab konkreetsetes õiguslikes kontekstis, millega seoses ta Euroopa Kohtu poole pöördub. Siseriiklik kohus võib pöörduda Euroopa Kohtusse vaid juhul, kui tegemist on selles kohtus poolelioleva vaidlusega ja kohus peab vastava menetluse raames tegema kohtuotsuse jõudu omava lahendi (vt kohtuotsus Belov, EU:C:2013:48, punktid 39 ja 41).
- 20 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 17 meenutatud esimest viit elementi, siis ilmneb Euroopa Kohtu toimikust, et Consiglio Nazionale Forense on asutatud seaduse alusel alaliselt. Lisaks on Consiglio Nazionale Forense kohtualluvus kohustuslik, kuna tema pädevus lahendada kaebusi kohalike advokatuuride juhatuste tehtud otsuste peale on seaduses ette nähtud, kohtualluvus ei ole valikuline ning selle pädevuse teostamisel tehtavad otsused kuuluvad täitmisele. Lõpuks puudub vaidlus selles osas, et esiteks on Consiglio Nazionale Forenses kohaldatav menetlus, mis suures osas lähtub tsiviilkohtumenetluse normidest, võistlev nii kirjalikus kui suulises osas ning teiseks otsustab see organ õigusnormide alusel.
- 21 Sõltumatuse nõude osas tuleb esiteks märkida, et eelkõige tuleneb Itaalia valitsuse seisukohtadest, et kui Consiglio Nazionale Forense on organ, mis koosneb nõunikest, kelle valivad erinevate kohalike advokatuuride juhatuse liikmed advokaatide hulgast, kellel on õigus klienti esindada Corte suprema di cassazione – kusjuures juhatuse liikmed ise valitakse advokaatide poolt, kes on kantud asjaomase advokatuuri registrisse –, siis ei ole üleriigilise advokatuuri nõuniku kohustused eelkõige ühitatavad kohaliku advokatuuri juhatuse liikme ülesannetega.

- 22 Teiseks on ilmne, et Consiglio Nazionale Forensele on kohtu sõltumatuse ja erapooletuse osas antud Itaalia põhiseaduses ette nähtud tagatised. Lisaks täidab ta oma ülesandeid täiesti iseseisvalt, ilma mis tahes alluvussuhteta ja saamata ükskõik kellelt korraldusi või juhiseid. Lisaks on Itaalia tsiviilkohtumenetlusseadustiku sätted kohtu liikmete hääletamisest keeldumise ja taandamise osas täielikult kohaldatavad Consiglio Nazionale Forense puhul.
- 23 Kolmandaks, nagu Itaalia valitsus kohtuistungil kinnitas, ei saa Consiglio Nazionale Forense erinevalt kohaliku advokatuuri juhatusest, kes on juhatuse otsuse peale esitatud kaebuse alusel Consiglio Nazionale Forensele algatatud menetluses pool, olla pooleks menetluses, mis on Corte suprema di cassazione algatatud seoses otsusega, mille Consiglio Nazionale Forense tegi asjaomase advokatuuri juhatuse suhtes esitatud kaebuse läbivaatamise käigus. Consiglio Nazionale Forense tegutseb seega, nagu on Euroopa Kohtu praktika (vt kohtuotsus Wilson, EU:C:2006:587, punkt 49) kohaselt nõutav, kaebuse esemeks oleva otsuse teinud asutuse suhtes kolmanda isikuna.
- 24 Lõpuks ilmneb toimikust, et väljakujunenud praktika kohaselt ei kuulu Consiglio Nazionale Forense nõunik, kes kuulub registreerimise taotlusega seotud advokatuuri juhatusse, Consiglio Nazionale Forense otsust tegeva kolleegiumi koosseisu, ilma et see kahjustaks Itaalia tsiviilkohtumenetlusseadustiku sätete täielikku kohaldamist kohtu liikmete hääletamisest keeldumise ja taandamise osas. Kohtuistungil leidis Itaalia valitsus, et kuigi üks Consiglio Nazionale Forense liikmetest oli registreeritud Macerata advokatuuris, ei võtnud ta siiski osa A. A. Torresit ja P. Torresit puudutavatest menetlustest.
- 25 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et Consiglio Nazionale Forense vastab sõltumatuse ja erapooletuse nõuetele, mis on ELTL artikli 267 tähenduses kohtu tunnusjooned.
- 26 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 19 meenutatud nõuet, et eelotsusetaotlust esitav organ võib Euroopa Kohtusse pöörduda vaid kohtu funktsiooni teostamise käigus, siis tuleb tõdeda, et kui – erinevalt A. A. Torresi ja P. Torresi väidetust – Consiglio Nazionale Forense vaatab seadusandliku dekreeedi nr 96/2001 artikli 6 lõike 8 alusel läbi kaebust selle peale, et advokatuuri juhatuse ei ole 30 päeva jooksul pärast advokatuuri registri erinimekirja kandmise taotluse saamist teinud sellekohast otsust, siis ei pea Consiglio Nazionale Forense piirduma sellega, et vaatab taotluse läbi asjaomase advokatuuri juhatuse asemel. Nagu ilmneb muu hulgas Itaalia valitsuse selgitustest ja nende kohtuistungite protokollidest, mis puudutavad A. A. Torresi ja P. Torresi esitatud kaebusi Macerata advokatuuri juhatuse peale ja mis leidsid 29. septembril 2012 aset Consiglio Nazionale Forensele, tuli viimasel langetada otsus asjaomase advokatuuri juhatuse vaikimisi tehtud otsuse põhjendatuse osas, niivõrd kui juhatuse otsusega jäeti rahuldamata huvitatud isiku registreerimistaotlus. Alles juhul, kui Consiglio Nazionale Forense rahuldab kaebuse, tuleb tal lahendada registreerimistaotlus sisuliselt.
- 27 Samuti puudub vaidlus selles, et seadusandliku dekreeedi nr 96/2001 artikli 6 lõike 8 tähenduses kaebuse esitamine toob kaasa menetluse, milles pooltel palutakse esitada oma kirjalikud ja suulised argumendid avalikul kohtuistungil advokaadi juuresolekul. Prokuratuur esitab kohtuistungil oma nõuded. Käesolevas asjas ilmneb eelmises punktis mainitud protokollidest, et prokuratuur palus A. A. Torresi ja P. Torresi kaebused rahuldamata jätta. Consiglio Nazionale Forense lahendab asja kolleegiumis otsusega, millel on Itaalia rahva nimel kuulutatud lahendi vorm, nimetus ja sisu.
- 28 Lõpuks, nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 23, kuigi kohaliku advokatuuri juhatuse, kelle otsuse peale on esitatud kaebus Consiglio Nazionale Forensele, on pooleks viimase menetluses, siis kui otsuse peale, millega Consiglio Nazionale Forense lahendas kõnealuse kaebuse, kaevatakse omakorda edasi Corte suprema di cassazionele, ei ole Consiglio Nazionale Forense pool Corte suprema di cassazionele aset leidvas menetluses. Tegelikult, nagu ilmneb eelkõige Corte suprema di cassazione otsusest, mille ühendatud kojad tegid 22. detsembril 2011 ning millele A. A. Torresi ja P. Torresi viitavad oma kirjalikes seisukohtades, on asjaomase advokatuuri juhatuse pool Corte suprema di cassazionele aset leidvas menetluses.

- 29 Sellest tuleneb, et Consiglio Nazionale Forense poole on tõepoolest asjaga pöördutud ja ta peab selle läbi vaatama menetluses, mille eesmärk on jõuda kohtulahendi tunnustega otsuseni.
- 30 Eespool toodud kogumis arvesse võttes tuleb tõdeda, et Consiglio Nazionale Forense on osas, milles ta teostab kontrolli seadusandliku dekreeedi nr 96 artikli 6 lõike 8 alusel, kohus ELTL artikli 267 tähenduses ja järelikult on Euroopa Kohus pädev vastama küsimustele, mille Consiglio Nazionale Forense on talle esitanud.

Eelotsuse küsimuste vastuvõetavus

- 31 A. A. Torresi ja P. Torresi ning Euroopa Liidu Nõukogu väidavad, et arvestades Euroopa Kohtu ühtset praktikat selles valdkonnas, kuuluvad Consiglio Nazionale Forense esitatud küsimused *acte éclairé* doktriini hulka ja on järelikult vastuvõetamatud.
- 32 Selles osas tuleb meenutada, et isegi, kui esineb Euroopa Kohtu praktika, mille alusel on kõnealune õigusküsimus lahendatav, võivad siseriiklikud kohtud vabalt pöörduda Euroopa Kohtu poole, kui nad seda vajalikuks peavad (vt kohtuotsus Cilfit jt, 283/81, EU:C:1982:335, punktid 13–15), ilma et asjaolu, et Euroopa Kohus on juba tõlgendanud sätteid, mille tõlgendamist taotletakse, tooks kaasa selle, et Euroopa Kohus ei või selle üle uuesti otsustada (vt selle kohta kohtuotsus Boxus jt, C-128/09–C-131/09, C-134/09 ja C-135/09, EU:C:2011:667, punkt 32).
- 33 Järelikult on eelotsusetaotlused vastuvõetavad.

Esimene küsimus

- 34 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 98/5 artiklit 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui liikmesriigi pädevad ametiasutused õiguste kuritarvitamisele tuginedes keelduvad kandmast advokatuuri assotsieerunud liikmete registrisse selle liikmesriigi kodanikke, kes pärast viimati nimetatud liikmesriigis õigusteaduse diplomi saamist on siirdunud teise liikmesriiki advokaadi kutsekvalifikatsiooni saamiseks ja on seejärel pöördunud tagasi esimesse liikmesriiki, et seal advokaadi kutsealal tegutseda kutsenimetuse all, mis saadi liikmesriigis, kus kutsekvalifikatsioon omandati.
- 35 Kõigepealt tuleb meenutada, et direktiivi 98/5 artikli 1 lõike 1 kohaselt on direktiivi eesmärk hõlbustada alalist tegutsemist advokaadi kutsealal muus liikmesriigis kui see, kus isik omandas kutsekvalifikatsiooni.
- 36 Selles osas on Euroopa Kohus juba tõdenud, et direktiiviga luuakse kutsenimetuste vastastikuse tunnustamise mehhanism mujalt pärit advokaatide puhul, kes soovivad tegutseda päritoluliikmesriigis saadud kutsenimetuse all (vt kohtuotsus Luxembourg *vs.* parlament ja nõukogu, C-168/98, EU:C:2000:598, punkt 56).
- 37 Lisaks, nagu tuleneb direktiivi 98/5 põhjendusest 6, soovis liidu seadusandja selle direktiiviga muu hulgas kaotada pädevates ametiasutustes registreerumist reguleerivate siseriiklike normide erinevused, mis põhjustavad ebavõrdsust ja on takistuseks liikumisvabadusele (vt kohtuotsused komisjon *vs.* Luksemburg, C-193/05, EU:C:2006:588, punkt 34, ja Wilson, EU:C:2006:587, punkt 64).
- 38 Selles kontekstis ühtlustatakse direktiivi 98/5 artikliga 3 täielikult eeltingimused, mis on nõutavad kõnealuse direktiiviga tagatud asutamisevabaduse kasutamiseks, nähes ette, et advokaat, kes soovib praktiseerida muus liikmesriigis kui see, kus ta omandas kutsekvalifikatsiooni, peab registreeruma nimetatud riigi pädevas asutuses, kes registreerib advokaadi „tunnistuse esitamisel, mis tõendab tema registreerimist päritoluliikmesriigi pädevas asutuses” (vt selle kohta kohtuotsused komisjon *vs.* Luksemburg, EU:C:2006:588, punktid 35 ja 36, ning Wilson, EU:C:2006:587, punktid 65 ja 66).

- 39 Selles osas on Euroopa Kohus juba otsustanud, et päritoluliikmesriigi pädevas asutuses registreerimist tõendava tunnistuse esitamine vastuvõtva liikmesriigi pädevale asutusele on ilmselt ainus tingimus huvitatud isiku registreerimiseks vastuvõtva liikmesriigi pädevas asutuses, mis võimaldab tal seal tegutseda päritolumaa kutsenimetuse alusel (vt kohtuotsused komisjon *vs.* Luksemburg, EU:C:2006:588, punkt 37, ja Wilson, EU:C:2006:587, punkt 67).
- 40 Seega tuleb märkida, et selliste liikmesriigi kodanike puhul nagu A. A. Torresi ja P. Torresi, kes esitavad selle liikmesriigi pädevale asutusele teise liikmesriigi pädevas asutuses registreerimist tõendava tunnistuse, tuleb üldjuhul lähtuda sellest, et nad täidavad kõik vajalikud tingimused selleks, et nad viimati nimetatud liikmesriigis saadud kutsenimetuse all kantakse esimeses liikmesriigis advokatuuri assotsieerunud liikmete registrisse.
- 41 Siiski ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul A. A. Torresi ja P. Torresi käesoleval juhul tugineda direktiivi 98/5 artiklile 3, kuna advokaadi kutsekvalifikatsiooni muus liikmesriigis kui Itaalia Vabariik omandamise ainus eesmärk on kõrvale hoida Itaalia nende õigusnormide kohaldamisest, mis reguleerivad advokaadi kutsealale pääsemist, ning seetõttu kujutab niisugune omandamine endast asutamisvabaduse kuritarvitust, mis on vastuolus direktiivi eesmärkidega.
- 42 Selles osas tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei saa õigussubjektid liidu õigusnorme ära kasutada pettuse või kuritarvituse eesmärgil (vt eelkõige kohtuotsused Halifax jt, C-255/02, EU:C:2006:121, punkt 68, ning SICES jt, C-155/13, EU:C:2014:145, punkt 29).
- 43 Iseäranis on liikmesriigil õigus võitluses asutamisvabaduse kuritarvitamise vastu võtta meetmeid, mille eesmärk on takistada seda, et liikmesriigi teatud kodanikud hoiavad EL toimimise lepinguga loodud võimalusi ära kasutades kuritarvitavalt kõrvale siseriiklikest õigusnormidest (vt kohtuotsus Inspire Art, C-167/01, EU:C:2003:512, punkt 136).
- 44 Kuritarvituse tuvastamiseks peavad olema täidetud teatav objektiivne ja teatav subjektiivne tingimus (vt kohtuotsus SICES jt, EU:C:2014:145, punkt 31).
- 45 Objektiivse tingimuse osas peab objektiivsete asjaolude kogumist tulenema, et vaatamata liidu õigusnormides ette nähtud tingimuste formaalsele täitmisele, ei ole nendes õigusnormides taotletud eesmärki saavutatud (vt kohtuotsus SICES jt, EU:C:2014:145, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 46 Mis puudutab subjektiivset tingimust, siis peab ilmnema tahe saada liidu õigusnormidest tulenev alusetu eelis, luues kunstlikult selle saamiseks vajalikud tingimused (vt selle kohta kohtuotsus O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 47 Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 35, on direktiivi 98/5 eesmärk hõlbustada alalist tegutsemist advokaadi kutsealal muus liikmesriigis kui see, kus isik omandas kutsekvalifikatsiooni.
- 48 Selles osas tuleb tõdeda, et liikmesriigi kodaniku õigus valida esiteks liikmesriik, kus ta soovib saada oma kutsekvalifikatsiooni, ja teiseks liikmesriik, kus ta kavatseb tegutseda oma kutsealal, kuulub ühtsel turul lahutamatu aluslepingutega tagatud põhiõiguste teostamise juurde (vt selle kohta kohtuotsus komisjon *vs.* Hispaania, C-286/06, EU:C:2008:586, punkt 72).
- 49 Seega asjaolu, et liikmesriigi kodanik, kes sai selles riigis õigusteaduse diplomi, siirdub teise liikmesriiki advokaadi kutsekvalifikatsiooni saamiseks, et seejärel pöörduda tagasi liikmesriiki, mille kodanik ta on, et seal advokaadi kutsealal tegutseda kutsenimetuse all, mis saadi liikmesriigis, kus kutsekvalifikatsioon omandati, kujutab endast ühte juhtumitest, mil saavutatakse direktiivi 98/5 eesmärk, ning see ei saa iseenesest olla direktiivi 98/5 artiklist 3 tuleneva asutamisvabaduse kuritarvitamine.

- 50 Asjaolu, et liikmesriigi kodanik otsustas omandada kutsekvalifikatsiooni muus liikmesriigis kui tema elukoha riik, selleks et ära kasutada sealseid soodsamaid õigusakte, ei võimalda ka iseenesest – nagu leidis kohtujurist oma ettepaneku punktides 91 ja 92 – järeldada, et tegemist on õiguste kuritarvitamisega.
- 51 Lisaks ei saa seda järeldust ümber lükata asjaolu, et taotlus advokatuuri assotsieerunud liikmete registrisse kande tegemiseks esitati vastuvõtva liikmesriigi pädevale asutusele vähe aega pärast kutsenimetuse saamist päritoluliikmesriigis. Nagu kohtujurist märkis ettepaneku punktides 93 ja 94, ei ole direktiivi 98/5 artiklis 3 ette nähtud, et advokaadi – kes soovib tegutseda muus liikmesriigis kui see, kus ta omandas kutsekvalifikatsiooni – kandmise vastuvõtva liikmesriigi pädeva asutuse registrisse saaks sõltuvusse seada tingimusest, et päritoluliikmesriigis on advokaadina läbitud praktikaperiood.
- 52 Eespool toodud kaalutlusi kogumis arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 98/5 artiklit 3 tuleb tõlgendada nii, et kuritarvituseks ei saa lugeda seda, kui pärast ülikooli eksamite sooritamist siirdub liikmesriigi kodanik teise liikmesriiki advokaadi kutsekvalifikatsiooni saamiseks, et seejärel pöörduda tagasi liikmesriiki, mille kodanik ta on, et seal advokaadi kutsealal tegutseda kutsenimetuse all, mille ta sai liikmesriigis, kus ta selle kutsekvalifikatsiooni omandas.

Teine küsimus

- 53 Oma teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 98/5 artikkel 3 on ELL artikli 4 lõike 2 seisukohalt õigusvastane.
- 54 Selles osas tuleb kõigepealt meenutada, et lähtudes ELL artikli 4 lõikest 2, austab liit liikmesriikide rahvuslikku identiteeti, mis on omane nende poliitilistele ja põhiseaduslikele põhistruktuuridele.
- 55 Consiglio Nazionale Forense on seisukohal, et kuna direktiivi 98/5 artikliga 3 võimaldatakse Itaalia kodanikel, kes said advokaadi kutsenimetuse muus liikmesriigis kui Itaalia Vabariik, tegutseda Itaalias oma kutsealal, siis hoitakse selle sätte abil kõrvale Itaalia põhiseaduse artikli 33 lõikest 5, milles advokaadi kutsealale pääs seatakse sõltuvusse riigieksami sooritamisest. Järelikult on kõnealune liidu teisele õiguse sätte osas, milles see võimaldab kõrvale hoida normidest, mis on osa Itaalia rahvuslikust identiteedist, vastuolus ELL artikli 4 lõikega 2 ja tuleb seega tunnistada õigusvastaseks.
- 56 Selles osas tuleb märkida, et direktiivi 98/5 artikkel 3 puudutab üksnes õigust elada liikmesriigis, selleks et seal advokaadi kutsealal tegutseda päritoluliikmesriigis saadud kutsenimetuse all. Kõnealune sätte ei reguleeri pääsemist advokaadi kutsealale ega sellel kutsealal tegutsemist vastuvõtvas liikmesriigis väljastatud kutsenimetuse all.
- 57 Sellest tuleneb tingimata, et direktiivi 98/5 artikli 3 alusel esitatud taotlus advokatuuri assotsieerunud liikmete registrisse kandmiseks ei võimalda kõrvale hoida nende vastuvõtva liikmesriigi õigusnormide kohaldamisest, mis reguleerivad advokaadi kutsealale pääsemist.
- 58 Järelikult – nagu ka Itaalia valitsus kohtuistungil möönis – tuleb tõdeda, et direktiivi 98/5 artikkel 3, niivõrd kui see võimaldab liikmesriigi kodanikel, kes on saanud advokaadi kutsenimetuse muus liikmesriigis, tegutseda advokaadi kutsealal riigis, mille kodanikud nad on, päritoluliikmesriigis saadud kutsenimetuse all, ei mõjuta mingil juhul vastuvõtva liikmesriigi poliitilisi ja põhiseaduslikke põhistruktuure ega selle riigi põhifunktsioone ELL artikli 4 lõike 2 tähenduses.
- 59 Seega ei ilmnenu teise küsimuse analüüsimisel ühtegi asjaolu, mis võiks mõjutada direktiivi 98/5 artikli 3 kehtivust.

Kohtukulud

- ⁶⁰ Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiivi 98/5/EÜ, millega hõlbustatakse alalist tegutsemist advokaadi kutsealal muus liikmesriigis kui see, kus omandati kutsekvalifikatsioon, artiklit 3 tuleb tõlgendada nii, et kuritarvituseks ei saa lugeda seda, kui pärast ülikoolieksamite sooritamist siirdub liikmesriigi kodanik teise liikmesriiki advokaadi kutsekvalifikatsiooni saamiseks, et seejärel pöörduda tagasi liikmesriiki, mille kodanik ta on, et seal advokaadi kutsealal tegutseda kutsenimetuse all, mille ta sai liikmesriigis, kus ta selle kutsekvalifikatsiooni omandas.
2. Teise küsimuse analüüsimisel ei ilmnenud ühtegi asjaolu, mis võiks mõjutada direktiivi 98/5 artikli 3 kehtivust.

Allkirjad